

- 4 PTICE NAŠIH KRAJEV // Blaž Blažič
- 6 PODNEBNE SPREMEMBE
IN VARSTVO PTIC // Tanja Šumrada
- 11 NARAVOVARSTVENI PODUK
IZ PRETEKLOSTI – HUJA // Al Vrezec
- 14 MOČVIRSKA SKLEDNICA,
PRIKRITA PREBIVALKA NAŠIH VODA
// Gregor Lipovšek, Melita Vamberger,
Anamarija Žagar
- 16 MED PTICAMI IN NARAVO
MASKARENOV // Matija Križnar
- 20 PODHUJKA // Ivan Kljun
- 22 KDO BO LAŽJE PREŽIVEL
PODNEBNE SPREMEMBE
// Sebastjan Kovač
- 23 E-PRIROČNIKI ZA DOLOČANJE PTIC
// Petra Vrh Vrezec
- 24 SKOZI OBJEKTIV // Danilo Kotnik
- 26 JOHN JAMES AUDUBON // Tjaša Zagoršek
- 28 PREŽIVETJE UJED IN SOV // Marketa Duži
- 30 POLETNA OPAZOVANJA V NARAVI
- 32 PROGRAM PREDAVANJ, IZLETOV
IN AKCIJ DOPPS, SEPTEMBER 2018
- 33 DAN ODPRTIH VRAT KOLONIJE ČIGER
// Eva Horvat
- 34 SVETOVNI DAN ŠKURHOV
V SLOVENIJI IN POPIS // Urša Koce
- 36 NOVICE
- 48 PRIGODE
- 51 FOTOULOV

Ključni pojem v varstvu narave je ogroženost vrst, ki utemeljuje vse naravovarstvene dejavnosti. A kaj sploh pomeni? Po definiciji z ogroženostjo opisujemo verjetnost izumrtja vrste, bodisi izumrtja lokalne populacije bodisi globalnega izumrtja. Po letu 1500 je z obliča zemlje izginilo 158 vrst ptic oziroma več kot 250 taksonov, če upoštevamo še podvrste. Številke so še osupljivejše, če upoštevamo še izumrtja pred letom 1500, vse od začetka širjenja vrste *Homo sapiens* po planetu, ko naj bi po nekaterih ocenah izumrla že skoraj polovica vseh vrst ptic. Prav izumrle ptice so bile ene tistih, ki so v ljudeh sprožile razmišljanja, da planet, na katerem živimo, ni neskončen in da so karizmatične ptice, kot so dodo (*Raphus cucullatus*), orjaška njorka (*Pinguinus impennis*) in golob selec (*Ectopistes migratorius*), izumrle zaradi nas in samo zaradi nas. To je privedlo do nujnosti varstva narave in do opredeljevanja ogroženosti vrst. Opredeljevanje verjetnosti izumrtja pa je vse prej kot preprosto. Navadno verjetnost izumrtja povezujemo z redkostjo vrste, pri čemer imajo redkejše vrste, torej tiste z manj osebki, višjo verjetnost izumrtja. Čeprav drži, da postane izumirajoča vrsta tik pred izumrtjem silno redka, saj je živih le še nekaj in na koncu le še en osebek, pa praktične izkušnje kažejo, da redkost ne pomeni nujno tudi povečane nevarnosti izumrtja. Tega smo se naučili predvsem iz poznavanja tragičnih zgodb izumrtja prenekaterih vrst ptic. Leta 1894 je populacija goloba selca v Severni Ameriki že upadala, a si takrat nihče niti zamišljal ni, da bo ptica, ki živi v milijonskih jatah, že čez 20 let izginila za vedno. Po primere pa ni treba tako daleč. Pri prebiranju ornitoloških del z začetka 20. stoletja se izkaže, da sta bili južna postovka (*Falco naumanni*) in zlatovranka (*Coracias garrulus*) pri nas precej pogostejši kot pa postovka (*Falco tinnunculus*) in smrdokavra (*Upupa epops*). Kot se je izkazalo danes, leta 2018, sta bili prvi dve vrsti kljub številčnosti veliko bolj ogroženi kot drugi dve, pavšalno sklepanje iz številčnosti pa tako povsem napačno. Izumrle vrste danes po večini sicer razumljivo niso predmet naravovarstvene pozornosti. Čeprav postaja oživiljanje izumrlih vrst iz ohranjenih ostankov muzejskih in drugih primerkov zaradi napredka v genskem kloniranju vse realnejša možnost, pa je kljub vsemu vračanje teh vrst v nekdanje ekosisteme dokaj težavno. Pomislimo samo na težave avstrijskega projekta vračanja klavžarja (*Geronticus eremita*) v srednjo Evropo, kjer ptice ni več že najmanj 400 let. Zgodbe izumrlih vrst so za naravovarstvenike predvsem vir podatkov o tem, zakaj in kako ptice izumirajo oziroma postajajo ogrožene, da bi to znanje lahko prenesli na vrste, ki še živijo in pri katerih je reševanje pred izumrtjem še povsem realna možnost. Reševanje ogroženih vrst z znanjem pa je ključna odgovornost sodobnega naravovarstva, kajti prepuščanje vrst izumrtju ni več sprejemljivo dejstvo. To nam sporočajo izumrle vrste, ki jih danes lahko v najboljšem primeru doživimo le še kot muzejske primerke, ki so pomnik izgubljene narave. V Svetu ptic smo že spoznali zgodbi o golobu selcu in karolinski papigi (*Conuropsis carolinensis*), v tej številki se tem pridružuje še nenavadna huja (*Heteralocha acutirostris*) z Nove Zelandije. Vsem pa je skupno, da so spremembe okolja, vnašanje tujerodnih vrst in fizično uničevanje osebkov med glavnimi dejavniki izumiranja ptic tako po svetu kot pri nas.

AL VREZEC, kustos za ornitologijo v Prirodoslovnem muzeju Slovenije in raziskovalec na Nacionalnem inštitutu za biologijo

foto: Petra Vrh Vrezec